

A számítástechnika jelentősége az élelmezési szolgálatban

Gorza Jenőné kpa.

Napjainkban a gazdasági tevékenység, a gazdálkodással kapcsolatos feladatok megoldásától, amelyek ésszerű, takarékos gazdálkodást, az eszközök hatékony felhasználását, a folyamatos műszaki-gazdasági megújulást követelik meg.

A hadtáp anyagi szolgálataiban a rendelkezésre álló pénzeszközöknek a cél érdekében (személyi állomány, technika fenntartása stb.) a legnagyobb hatékonysággal, a leggazdaságosabb módon, a takarékosági célkitűzések minden körülmények közötti betartásával, a veszteségek elkerülésével, de a követelmények érvényre juttatásával történő felhasználása, illetve az egyes tagozatok részére rendelkezésre bocsátása az alapvető gazdálkodási cél.

Az egyre nehezedő gazdálkodási követelményeknek megfelelni, a piachoz rugalmasan alkalmazkodni, az ellátást megfelelő színvonalon szervezni, ma már a naprakész és pontos, – de mindenképpen csak a szükséges mennyiségű – információ hiányában lehetetlen. Ez megköveteli a korszerűsített, számítástechnikai eszközökre alapozott információrendszerek kialakítását.

Az MN élelmezési szolgálatában a számítástechnikai eszközök alkalmazása mintegy 15–20 éves múltra tekint vissza, és hűen tükrözi a számítástechnikai eszköz kultúra fejlődését. Kezdetben a legnagyobb manuális munkát igénylő feladatok kerültek megoldásra az adott kor technikai lehetőségeinek megfelelően. Az 1965–69-es években kerültek kidolgozásra egységszinten Ascota-170 könyvelőautomatákra a csapatgazdálkodás alapvető tevékenységeit kiszolgáló programok, valamint T-5M táblázógépre a csapatgazdálkodást elemző, értékelő „Negyedéves élelmezési elszámolás” rendszer.

A technika fejlődése és a felhasználói igények változása a 70-es évek közepén a „CSSZR programok” a nagyobb lehetőségeket biztosító Pc-4000 kisszámítógépre (KESZG) történő átdolgozását eredményezte. Jelenleg az önálló gazdálkodás szintjén a Számviteli Részlegek (SZR-ek) keretében az élelmezési szolgálat munkáját a következő programok hivatottak segíteni:

- élelmezési fogyóanyag, fogyóeszköz analitikus nyilvántartás;
- élelmezési illetmény felszámítás;
- főkönyvi könyvelés (szintetika);
- élelmezési utalványozás;
- étlaptervezés és romlandó élelmiszer megrendelés;
- leltározás

folyamat, amelyeket Pc-4000 KESZG-en, illetve kísérleti jelleggel VT-20 szá-

mitógépen (ezt a gépet tervezzük a jövőben a Pc-4000 KESZG-ek kiváltására) végzik.

A „Normaképzés, fejlesztés, szinten tartás” R-10 számítógépre kidolgozott rendszerének a rendeltetése a „Tervezés” folyamat színvonalának emelése.

A Központi Elelmezési Anyagraktár, valamint a területi élelmezési raktárak anyagellátási és könyvelési tevékenységeit szintén Ascota-170 könyvelőautomaták segítették az elmúlt évtizedben.

Áttekintve az elmúlt időszak számítógépes alkalmazási területeit, módszereit megállapíthatjuk, hogy azok a számítástechnika akkori alkalmazásának lehetőségeit és egyben korlátait tükrözik. A számítógép, a számítástechnikai eszközök alkalmazása egy-egy egyedi feladatra, más esetben egy meghatározott vezetési szintre korlátozódott. Ugyanakkor ezek nélkül a lokális alkalmazások nélkül nem alakult volna ki az a számítógépes alkalmazási tapasztalat (napjainkban divatos szóval: számítástechnikai kultúra), amely befogadni képes a fejlettebb, magasabb integráltságú számítógépes rendszereket. Reális követelménytámasztásra sarkallja, új erőfeszítésekre készíti a számítógépes szakembereket, s új szervezési, programozási módszerek kialakulását teszi lehetővé és végül komplex, az adott szakterület valamennyi vezetési szintjét és folyamatát átfogó integrált számítógépes rendszerek kialakulásában teljesedik ki. Napjainkban az egymással kommunikálni képes számítástechnikai eszközök megjelenésével megszűntek a komplex rendszerek kialakításának technikai korlátai, az alkalmazók és a REVA szakemberek felhalmozódott tapasztalatai pedig lehetővé teszik, hogy törekedjünk olyan rendszerek létrehozására, amelyekben a számítógép már nem csupán eszköz, hanem szerves nélkülözhetetlen része a gazdálkodási folyamatnak. Nyilvánvaló, hogy ezt a célkitűzést csak hosszantartó, közös erőfeszítéssel érhetjük el, de a további fejlesztés minden lépésének ezt a koncepciót kell szolgálnia.

Ezt az elvet követve az MN ÉSZF elvtárs vezetésével kidolgozásra került a Pénz-pénzkeret-gazdálkodás típusrendszerének rendszerjavaslata a gazdálkodás valamennyi funkcionális folyamatát és a gazdálkodás valamennyi vezetési szintjét érintően.

A rendszerjavaslat 9 gazdálkodási folyamat:

- tervezés;
- rendelkezésre álló keretösszegek megállapítása;
- closztás, utalványozás;
- tételes anyagnyilvántartás;
- értékkönyvelés;
- leltározás;
- elemzés, a gazdálkodás hatékonyságának vizsgálata és
- beszámoló jelentés

szervezését tüzte ki célul a gazdálkodásban résztvevő 5 vezetési szintet érintően.

A rendszerszervezés során megfogalmazódtak azok a követelmények, amelyeket a javasolt rendszer információ rendszerének és az azt támogató számítástechnikai eszközrendszernek ki kell szolgálnia.

A funkcionális rendszer hierarchikus felépítése megköveteli a néphadsereg valamennyi vezetési szintjét átfogó, egymással kommunikálni képes elemekből

álló, technikai rendszer kiépítését. A kialakításra kerülő számítástechnikai eszközrendszernek – a felső vezetési szint kivételével – valamennyi vezetési szinten *kettős funkciót kell ellátnia*:

1. A gazdálkodásban résztvevő adott vezetési szinten lebonyolódó gazdasági tevékenység kiszolgálását, az adott vezetési szint által megkövetelt részletességgel és időszakossággal.

2. Automatikus adatgyűjtést kell végeznie a többi vezetési szinten lebonyolódó gazdálkodási tevékenységek számára. (Manuális adatszolgáltatás kiiktatása.)

A Pénz-pénzkeret-gazdálkodási rendszer kiépítés alatt álló számítástechnikai eszközrendszerének vázlatát az 1. sz. ábra szemlélteti.

Az *önálló gazdálkodás szintjén* a már ismertetett számítógépes programok, illetve a rendszerjavaslatban kidolgozásra tervezett programok szolgálnák ki a csapatszint igényét. A napjainkban még lokálisan működő csapatrendszert alkalmazni kell tenni második, automatikus adatgyűjtési funkció ellátására. Ennek technikai feltételei biztosítottak. A gyakorlatban pl. ez azt jelentheti, hogy az R-11 számítógépen futó Negyedéves Élelmezési Elszámolás programrendszer információ igényét manuális továbbított adatok alapján lehet kielégíteni.

A technikai fejlesztési koncepciónak megfelelően a *központi élelmezési raktár, vegyes raktárak* DARO-1720 könyvelő-számlázó automatával kerültek elátásra. A rendszerben rájuk háruló feladatok megoldását 4 programcsomag biztosítja (2. sz. ábra).

A *„Kiadási-utalvány, Számla-összesítő” programcsomag* a raktárak pénz-gazdálkodás körébe tartozó élelmezési szakanyagait raktárrészlegenként utalványozza és összesítve számlázza. A számlán a szakanyagok pénzértékét – a csapatok értéknyelvéseinek megfelelően – költségvetési tételenként és anyagnevenként részletezi, majd a végösszegeből a visszaállított göngyöleg stb. értékét levonja.

Élelmezési fogyóanyag nyilvántartási programcsomag mágnecscsíkos kartonon biztosítja az anyagok nyilvántartását. Az anyagnyilvántartás folyamatában automatikusan lyukszalagra rögzítésre kerülnek az anyagmozgásokra, készletekre vonatkozó adatok a középírányítói, felső vezetési szint igényeit kiszolgáló R-11 számítógépen futó folyamatok számára.

Élelmezési felszerelés nyilvántartás programcsomag a fogyóanyaghoz hasonlóan, csak értékcsoport szerinti bontásban tartja nyilván a felszereléseket és állítja elő az anyagmozgások adatait tartalmazó lyukszalagot.

A *Főkönyvi könyvelés programcsomag* a néphadsereg egységes számlakeretének megjelenéséig hivatott a raktáraknál a szintetikus könyvelés folyamatát segíteni. A számlakeret kidolgozása után alapvetően az anyagnyilvántartási adatokra támaszkodva a központi R-11 számítógép fogja szolgáltatni a raktárak és szolgálat összesen bontásban a főkönyvi adatokat.

A kialakításra kerülő rendszerben döntő szerepe van az 1984-ben beérkező *a középírányító és anyagnevelési szintet kiszolgáló R-11 számítógépnek*.

Feladata:

- a gazdálkodási folyamatokat kiszolgáló adatbázis kezelése;
- a gazdálkodási tevékenységek lebonyolítását biztosító feldolgozások végrehajtása;

- az önálló gazdálkodás, valamint a raktárak szintjéről érkező információk fogadása, visszatérítése;
- az irányító, vezető szervek információval történő ellátása.

A 3. sz. ábra az R-11 számítógépre tervezett, illetve programozás alatt álló feladatokat tartalmazza.

Az R-11 számítógép végzi a raktáraktól beérkező lyukszalagok adataiból, raktárankénti bontásban az anyagok, felszerelések készleteinek operatív nyilvántartását, az anyagmozgás adatok mozgásnemenkénti gyűjtését, csoportosítását, azok elemzését, értékelését, nyomtatja a különböző vezetési szintek részére az igényelt tablókát készletekre, igény szerinti és tényleges átlagfogyásokra vonatkozóan. Állománytáblás, kiemelt technikai eszközökre hadrendi elemenkénti mélységű nyilvántartást vezet jelszám szerinti mélységben. Ez a folyamat segíti a leltározás, leltárértékelés tevékenységeit is.

R-11 számítógép végzi az iparvállalatokkal kötött szerződések anyagi és pénzügyi teljesítésének nyilvántartását és a szükséges értékelő tablók nyomtatását. Az anyagbeérkezések adatait az „Anyagnyilvántartás” folyamat automatikusan biztosítja a „Megrendelés” folyamat számára. E két folyamat gazdálkodásban elfoglalt helye és szerepe tette indokoltá, hogy elsőként kerüljenek kidolgozásra. Jelenleg a számítógépes programok kidolgozása befejező szakaszban tart, az év folyamán megkezdjük a kísérleti alkalmazását. Amennyiben a kísérleti üzemelés kedvező tapasztalatokkal jár és a rendszer megbízhatósága igazolódik, feleslegessé válik a raktárak részéről az olyan HJT kötelezettségek elkészítése, mint a „Havi készletjelentés és Beszállítási összesítő”, „Készlet helyzetjelentés”, „Leltár-értékelés” stb.

Az elkövetkező években ugyancsak R-11 számítógépre kell kidolgozni az értékkönyvelés, elemzés, a gazdálkodás hatékonyságának vizsgálata folyamatok számítógépes rendszerét is.

A napjainkban folyó kidolgozói munka a komplex, integrált rendszer építése irányába tart. Ez a közös erőfeszítésekkel együttjáró munka, amely kezdetben a rendszer bevezetés szakaszában mindenképpen „plusz munkával” jár, a rendszer beüzemelése után a gazdálkodás hatékonysága emelésének egyik forrása lesz.

(Mellékletek a folyóirat végén található.)